

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Навчально-науковий інститут бізнес-технологій «УАБС»
Кафедра іноземних мов

Інститут вищої освіти НАПН України
Київський університет імені Бориса Грінченка
Донбаський державний педагогічний університет
Українська асоціація когнітивної лінгвістики і поетики
Всеукраїнська асоціація з мовного тестування та оцінювання

ЯКІСНА МОВНА ОСВІТА
У СУЧАСНОМУ ГЛОБАЛІЗОВАНОМУ СВІТІ:
ТЕНДЕНЦІЇ, ВИКЛИКИ, ПЕРСПЕКТИВИ

*Матеріали I Всеукраїнської
науково-практичної конференції
(Суми, 23–24 листопада 2017 року)*

Суми
Сумський державний університет
2017

2. Биденко Л.В. Организм и его системы : учебное пособие для студентов-иностранцев медицинских вузов / Л. В. Биденко, Е. Ю. Бурнос, А. И. Киселева. – Сумы : СумДУ, 2014. – 98 с.
3. Преподавание русского языка иностранным студентам: теория и практика, традиции и инновации : монография / [под ред. Н. И. Ушаковой]. – Х. : ХНУ имени В. Н. Каразина, 214. – 391 с.

Бондаренко Є.В.

Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна

КУЛЬТУРНА ПРЕЦЕДЕНТНІСТЬ: КОГНІТИВНИЙ ФАКТОР У ЛІНГВОДИДАКТИЦІ

Сучасна еколінгвістика, яка останнім часом претендує на парадигмальний статус у лінгвістиці та лінгводидактиці [3; 8; 11; 14], серед багатьох інших, знов ставить перед дослідниками питання, яке Леві-Стросс назвав величезнішою загадкою антропології: чому, люди, які мають східну конституцію та фізіологію, розмовляють незчисленною кількістю мов, які є не тільки незрозумілими для інших, але й, що природно впливає із психологічної сутності людини, постають як потенційна загроза чи нісенітниця [15, 27].

Залишаючи дослідникам можливість сперечатися щодо підґрунтя багатомовності, звернемося до того факту лінгводидактики, що, навіть володіючи іншомовними компетенціями задовільного рівня, студенти стикаються із нездоланими труднощами у розумінні чи інтерпретації деяких ситуацій. Серед таких назвемо, насамперед, ті, де виникають випадки культурної прецедентності, тобто використання реалій, специфічних тільки для певної національно-мовної спільноти [4; 7]. Базовими ознаками прецедентного феномена є його: 1) відомість усім представникам національно-культурної спільноти; 2) когнітивна оформленість у вигляді певної одиниці ментального лексикону, як правило, – концепта чи кластера концептів; 3) рекурентність, тобто постійне використання у мовленні представників національно-культурної спільноти та 4) можливість полікодового чи невербального втілення, наприклад, у вигляді кінофрагментів [2].

За умов навчання іноземної мови, коли постійний та довготривалий контакт із середовищем, в якому формувалася іноземна мова, не є можливим, нагальним є його штучне створення

чи принаймні формування когнітивних умов для сприйняття прецедентних реалій.

У розв'язанні цього комплексного завдання важливим кроком постає здійснення студентами проектного дослідження з метою виокремлення актуальних прецедентних феноменів у лінгвокультурній спільноті, мова якої вивчається. На перший погляд, це – працемісткий та не зовсім доцільний етап, якого можна уникнути через наявність, з одного боку, «довічних» цінностей у вигляді класичних реалій (наприклад, Пігмаліона Б. Шоу чи Гулівера), а, з іншого, автентичних підручників, які ураховують когнітивно-психологічні особливості цільової аудиторії та використовують у матеріалах необхідні сучасні реалії. Однак, на практиці цей етап виявляється дуже ефективним за рахунок таких факторів. По-перше, лінгвокультурні феномени джерелом яких є класичне мистецтво, не для усіх вікових груп є прецедентними [5], тобто не викликають жодних асоціацій чи викликають хибні (Бетховен асоціюється із героєм фільму про домашню тварину, а Д. Копперфільд, – з американським ілюзіоністом). По-друге, прецедентні феномени масової культури, якими користуються автентичні підручники, можуть виявитися вже застарілими, бо відрізняються недовготривалістю. Наприклад, у певний період модний кінофільм чи серіал серед глядачів віком 20-30 років може надати досить велику кількість прецедентних феноменів у вигляді висловлень чи ситуацій («Зіркові війни», «Сутінки»), але через короткий час вони замінюються з іншого джерела.

У межах Інтернету як інформаційного середовища формування культурної прецедентності, одним із феноменів масової культури, який викликає сталий інтерес, є мем [1; 6; 9; 10; 13]. Загальновідомим, але далеко не вичерпним, є його визначення як оперативної одиниці культури (ідеї), яка з метою самозбереження (подібно виду у біології) прагне до реплікації [12]. Означене визначення експлікує риси мема як культурно прецедентного феномена через його загальну відомість та рекурентність, а також полікодовість, зумовлену мультимедійністю глобальної мережі.

Роль мема як засобу навчання важко переоцінити, оскільки він не тільки надає можливість «занурення» в актуальне іншомовне середовище, але й допомагає ознайомитися із його першоджерелом. У когнітивному аспекті це виглядає як виокремлення проміантних культурно значущих ознак концепту, які знаходять втілення у вигляді сполучення знаків вербальної і невербальної природи.

ЛІТЕРАТУРА

1. Дацкевич И. Феномен массовой культуры (1 часть) / И. Дацкевич, 2012. [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://polutona.ru/books/datskevich-fenomen-p1.pdf>
2. Должикова С.Н. Прецедентные феномены в английском языке / С.Н. Должикова // Сфера услуг: инновации и качество. – Краснодар, 2011. – № 2. – С. 213–222.
3. Ионова С.В. Основные направления эколоингвистических исследований: зарубежный и отечественный опыт / С. В. Ионова // Вестник Волгоградского государственного университета. – 2010. – № 1 (11). – Сер. 2. Языкознание. – С. 86–92.
4. Караулов Ю.Н. Русский язык и языковая личность. М.: УРСС, 1987. – 264 с.
5. Носаева О.Р. Репертуар и роль прецедентных феноменов в различных возрастных группах / О.Р. Носаева, Е.Б. Слезко // Вестник ПНИПУ. Проблемы языкознания и педагогики. – 2017. – № 2. – С. 77–86.
6. Савицкая Т.Е. Интернет-мемы как феномен массовой культуры / Т.Е. Савицкая. [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://infoculture.rsl.ru/NIKLib/althome/news/KVM_archive/articles/2013/03/2013-03_r_kvms3.pdf
7. Сорокин Ю.А. Прецедентный текст как способ фиксации языкового сознания / Ю.А. Сорокин, И.М., И.М. Михалева // Язык и сознание: парадоксальная рациональность. – М., 1993. – С. 98–117.
8. Суховерхов А.В. Современные тенденции в развитии эколоингвистики / А.В. Суховерхов // Язык и культура. – 2014. [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <https://cyberleninka.ru/article/n/sovremennyye-tendentsii-v-razvitii-ekolingvistiki>
9. Blackmore S. The Power of Meme / Susan Blackmore // Scientific American. – 2000. – Vol. # 283. – No. 4. – P. 52–61.
10. Brodie R. Virus of the Mind: The New Science of the Meme / Richard Brodie. – Carlsbad, California, New York City, London, Sydney, Johannesburg, Vancouver, Hong Kong, New Delhi : Hay House, Inc., 1996. – 270 p.

11. Couto H.H. do. Ecological approaches in linguistics: a historical overview / do H.H. Couto // Language Sciences. – 2014. – Vol. 41. – P. 122–128.
12. Dawkins R. The Selfish Gene / Richard Dawkins. – [30th Anniversary ed]. Oxford: Oxford University Press, 2006. – 360 p.
13. Rushkoff D. Media Virus! Hidden Agendas in Popular Culture / Douglas Rushkoff. – New York: Ballantine Books, 1996. – 344 p.
14. Steffensen S. V. Ecolinguistics: the state of the art and future horizons / S.V. Steffensen, A. Fill // Language Sciences. – 2014. – Vol. 41. – P. 6–25.
15. Steiner G. Language and Gnosis / George Steiner // Alwin Finn, Pater Mühlhäusler [Eds.] Language, Ecology and Environment. – London and New York: Continuum. – P. 24–30.

Бурнос Е.Ю.

Сумский государственный университет

ПРОБЛЕМЫ КОММУНИКАТИВНОГО СОТРУДНИЧЕСТВА ВРАЧА И ПАЦИЕНТА (ПРИ ОБУЧЕНИИ ЯЗЫКУ СПЕЦИАЛЬНОСТИ)

Под профессиональным общением врача и пациента понимают систему, приемы и навыки социально-психологического взаимодействия, содержанием которого является обмен информацией, познание личности, оказание воздействия, организация взаимоотношений с помощью различных коммуникативных средств и целостная «трансляция» врача на пациента. При этом общение выступает как образующий стержень и функционирует как: 1) общая структура взаимодействия врача и пациента; 2) инструмент профессионального воздействия; 3) средство организации взаимодействия; 4) система воплощения в общении с пациентами решения задач здравоохранения. Сущностью процесса взаимодействия является непосредственное или опосредованное воздействие коммуникантов друг на друга, порождающее их взаимную обусловленность и связь.

Эффективность практической деятельности врача во многом зависит от того, насколько профессионально специалист организует взаимодействие с пациентами. Часто необходимо согласовать действия, распределить функции или повлиять на настроение, поведение, убеждения собеседника.